

enotnem programu v okviru splošno slovenske organizacije.

Ta program bi bil pa dokaj obširen, zakaj tu nimamo le skupnosti v šolskih in stanovskih vprašanjih, temveč nam skupne točke nudi tudi naš narodno-prosvetni program, na katerega podlagi bi se tudi lahko obenem organizovali.

Propad, ki nas loči danes v tem oziru, je žalostna slika za našo bodočnost in nam pred očuje ogromno delo, ki nas čaka v bližnji bodočnosti.

6.

Tako prehajamo končno k onemu delu, s katerim bi nas morala naša stanovska vzgoja najnatančneje seznaniti, to je s programom celokupnega naprednega slovenskega učiteljstva. Najnatančneje bi moral vsak napredni slovenski učitelj poznati program, na katerega temelju je organizovano slovensko napredno učiteljstvo.

Vsak učitelj bi moral biti svest si vsake posamezne točke tega programa, za to ne bi zadoščalo, da se te točke le splošno poudarja, temveč bi bilo potreba te točke vsestransko obravnavati in jih končno fiksirati. Program bi moral biti jasen in bi se razširjal in izpreminjal s časom in razvojem organizacije.

Natančno bi se moralo proučiti našo taktilo o stanovski politiki v narodu in izven njega. Stanovska politika je ona pastorka naše stanovske vzgoje danes, zaradi katere se nahaja danes slovensko učiteljstvo v tako misernem stanju; zato nam je potreba v stanovski politiki jasnih pojmov in smotrov.

In ta naša stanovska politika bi temeljila na našem narodno-prosvetnem delu in čim močnejše bi bilo to, tem uspešnejša bi bila naša stanovska politika po načelu: "Politika mora temeljiti na kulturi!"

Torej ni dovolj, da nas naša vzgoja seznaja samo z odlomki našega prosvetno-narodnega dela, temveč nas mora natanko seznaniti z našim narodnim programom in z našimi narodno-prosvetnimi smotri.

Pravo podlago vsem tem načelom bi pa dal naš stanovski program, ki mora biti prirojen vsem tem zahtevam in katerega uresničuje in izvršuje naša stanovska organizacija.

(Dalje.)

Kranjske vesti.

—r— **Zakon o šolskem nadzorstvu**, kakor ga je sprejel dež. zbor s klerikalnimi glasovi ni dobil najvišje sankcije. Klerikalci torej vendar še niso vsega mogočni.

—r— **V Litiji** začno prihodnjo pomlad graditi novo šolsko poslopje.

—r— **Odklikovanje**. Tov. Janko Škrbinec, nadučitelj v Višnji Gori, je odklikovan z zlatim križcem za zasluge.

—r— **Na meščanski šoli v Postojni** se je vršil dne 5. februarja t. l. roditeljski sestanek, pri katerem je predaval ravnatelj J. Brinar o vprašanju "Katere ugodnosti za praktično življenje daje meščanska šola?" Primerjajoč učni načrt nižjih razredov srednjih šol z učenim načrtom meščanske šole, je dokazoval predavatelj, da daje meščanska šola za praktično življenje potrebno znanje, ki je povsem zaključeno in za uporabo zaokroženo. Osobito obrtni in trgovski stan dobivata v meščanski šoli vse vednosti, ki se v današnjih časih zahtevajo od rokodelca in trgovca. Absolventom meščanske šole pa je odprta pot tudi v razne višje strokovne, obrtne in trgovske šole. Govornik je tudi poudarjal, kolike vzgojne vrednosti je dejstvo, ako ostanejo sinovi do 14. ali 15. leta svoje starosti v domači hiši, kjer ni tolike nevarnosti, da zaidejo na napačno pot. Ker se zadnji čas splošno opazuje, kako rapidno narašča število učencev na srednjih šolah, bi bilo pač najresnejše premišljevanje, ali bi ne kazalo gimnazij in realk razbremeniti z meščanskimi šolami, ki bi vrh tega še skrbele za naraščaj inteligentnega srednjega stanu, ki je za vsak narod največjega socialnega pomena. — Za tem aktualnim predavanjem se je navzočim roditeljem s skioptičnimi slikami razkazovalo, kako se prireajo iz raznih sirovin človeška oblačila. Posebno poučeno se bile slike o pridobivanju tkaninskih vlaken iz bombaževca, lanu, konoplje, jute, banane, kokosove palme ter o prirejanju tkanin iz volne raznih pasmin ovac, koz, velblodov in svilnega preleca. — Z razgovorom o napredku in vedenju posameznih učencev se je zaključil ta lepo uspeli roditeljski sestanek.

—r— **Iz Preserja** nam poročajo: Dne 29. januarja 1911 smo imeli tu drugi roditeljski sestanek. Otvoril ga je tov. A. Korbar s primernim pozdravom in nagovorom na zbrane žene in dekleta. Šolska soba I. razreda je bila nabito polna poslušalk. Nato je predavala tov. Dragica Medičeva o temi: "Žena gospodinja". — Lastnosti dobre žene-gospodinje so: 1. da je pridna, 2. redoljubna, 3. snažna, 4. varčna, 5. miroljubna, 6. gostoljubna in 7. rodoljubna. — Poudarjala je zlasti snago pri šol. otrocih ter izvajala, da naj matere in starejše hčere skrbje za snago v hiši in snago pri šoloobiskujočih otrocih. Vse poslušalke so z napeto pozornostjo poslušale temeljito razpravo tov. Medičeve in se ji koncem govora najresnejše zahvaljevale za podane nauke z željo, da bi kmalu zopet priredili slični sestanek. Po končanem sestanku je povabila tov. Medičeva žene in dekleta v svoje čedno urejeno stanovanje ter jim razkazala vzorce žen. roč. del.

—r— **Podpora železniškega ministrstva šulferajnskim šolam na Kranjskem**. Vest "Slov. Naroda", da je nakazalo železniško ministrstvo šulferajnski šoli v Spodnji Šiški 500 K. šulferajnski šoli na Jesenicah pa 1500 K podpore, je v vseh slovanskih krogih zbudila veliko senzacijo. Praški "Narodni Listy" poudarjajo, da je nujno potrebno, da železniški minister dr. Glombinski pojasni, ali datira podpora, nakazana šulferajnskim šolam še iz za časa ministrovanja gospoda Wrbe, ali pada še v čas, ko je bil on — dr. Glombinski — železniški minister. — Dotični odlok je datiran z dne 17. januarja t. l. in nosi številko 183/II/2, torej pada v čas ministrovanja dr. Glombinskega. "Narodni Listy" pravijo, da se gmotna sredstva železniškega ministrstva pod nobenim pogojem ne smejo uporabljati za podporo nemškimi, najmanj pa šulferajnskim šolam.

Štajerske vesti.

—š— **Osebnostna vest**. Učitelj Ivan Kramar na Vranskem je imenovan za nadučitelja in šol. voditelja istotam.

—š— **Društvo "Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks"**. Od odbora smo prejeli: Ko smo "U. T." odposlali naznanilo o 87. smrtinem slučaju (Ana Eigenbauerjeva), smo prejeli poročilo, da je v l. 1910. umrl še en član. To je Ivan Spritzei, nadučitelj pri Sv. Margareti (umrl dne 13. decembra 1910). — Letos imamo zaznamovati ta dva smrtina slučaj: Herman Richter, umrl dne 26. januarja, Matija Sturm, umrl 7. februarja. — Za 80.—90. smrtin slučaj je plačati znesek po 6 kron. ki ga je vpisati naj pozneje do konca aprila 1911.

—š— **Nemška štaj. učiteljska zveza** izjavlja v zadnji številki svojega glasila, da ni niti vodstvo niti kateri član vodstva spisal onih žaljivih psovok na slovenske mladeniče. Zatrjuje, da ji je prišlo gradivo iz političke strani. Mi smo prepričani, da so kaj takega zmorni spisati le spodnještajski vsenemški renegati. Vodstvo "Zveze" je pa vsaj skrovo toliko, da ni preprečilo razpošiljanja.

—š— **Učiteljstvo za šmarnski okraj** ima svojo uradno okrajno konferenco dne 28. junija 1911 v Šmarju pri Jelšah. Na razgovoru so sledeča vprašanja: 1. Kako naj se vrše domače učiteljske konference, da ustrezajo svojemu namenu; glavni refer. Josip Dobnik. 2. Šolska knjižnica in nje praktična uporaba; glavni refer. Pavel Flerš. 3. Katere linature iz normalne zbirke šolskih zvezkov je uvesti za posamezna šolska leta; glavni refer. Josip Purkhart.

—š— **Okrajna učiteljska konferenca za celjski okraj** bo letos 24. junija. Na dnevnem redu so vprašanja: 1. Gostitev častiljivosti pri otrocih; glavni refer. E. Slane. 2. Navajanje otrok k varčnosti; glavni refer. K. Kveder. 3. Določitev zvezkov, oziroma linatur za posamezna šolska leta; glavni refer. E. Ekl. Stavil se bo tudi samostojni predlog, da naj zakonodajna oblast pri event. prenosni ljudskošolskega zakona zasliši tudi mnenje učiteljstva. Želeli je, da stavijo ta predlog tudi druge učiteljske konference.

—š— **Slovensko štajersko učiteljstvo** je naslov članka, ki ga objavlja v "Slogi" župnik F. S. Šegula. Svoja izvajanja zaključuje: 1. Državnopravno stališče učiteljstva določujejo veljavne postavbe. O tem torej nisem hotel govoriti. — Ali kot u. d. narodnega telasa se mora naše štajersko učiteljstvo smatrati kot za duhovništvom najvažnejši kulturni faktor. — 2. Zato ljudskemu učiteljstvu pristojni po vsej pravici vedno eden naših mandatov v deželni zboru. — 3. Naše učiteljstvo se navzlic svojemu vzvišenemu poklicu ne sme javno zasmehovati, prestopki ali zločini pojedincev se ne smejo pripeljati na celi stan in hudobije učiteljev drugih dežel (Ferrer itd.) se ne smejo naložiti našim, tudi — s samim namigavanjem ne! — 4. Se jim mora privoščiti toliko plače in dohodkov, da bodo mogli sami sebe in svoje rodbine dostojno preživeti. Saj tudi oni verujejo besedam Odršenikovim, ki je rekel: "Delavec je svojega plačila vredni" (Evangel. Lukež. 10, 7.)

—š— **Deželni zdravstveni svet**. Za predsednika c. kr. zdravstvenega sveta je izvoljen za poslovno dobo 1911—1913 vsenemški prof. dr. Julij Kratter, podpredsednikom pa predsednik štajerske zdravniške zbornice dr. Albin Schlömacher.

—š— **Največji trg na Štajerskem** je Mürzschlag, ki ima po zadnjem ljudskem štetju 6184 prebivalcev.

Goriške vesti.

—g— **Z Goriškega** nam pišejo: Nekateri so razširili vest, da se je vršil v Zgornji Branci prepir in celo pretep ter da je bil pri tem ranjen neki učitelj. — V resnici ni bilo ne prepira, tem manj pretepa. — Dotičnemu

učitelju je izpodrsnilo na olupku jabolka, ko je hotel vstati in je zadel po nesreči ob rob bližnje mize ter se je pri tem nekoliko poškodoval. Navzoči so bili Tržačani, in sicer nekaj uradnikov ter trije učitelji, ki so se zabavali v popolnem prijateljskem soglasju.

—g— **V nemškem jeziku** pisana izpričevala so dobili učenci slovenske in laške paralelke (I. razred) goriške gimnazije. Čudno pač! Pričakujemo, da dobijo prihodnji izpričevala v materinem jeziku. Za vsak košček pravice se moramo posebe Slovenci boriti.

—g— **"Novi Čas"** mora dobro poznati člane kat. izobraževalnih društev. V svoji peti številki z dne 3. februarja t. l. piše pod naslovom "Skioptična predavanja": "Iz prakse se ta-le nauk. Skioptične slike se delajo v temni sobi. Dobro pazite, da ima ženski spol svojo stran, moški svojo. Nekje so se dogodile neljubne stvari." Lepo izpričevalo je dalo glasilo Slovenske krščanske socialne zveze članom izobraževalnih, orlovskih, Marijinih društev. Jih že mora dobro poznati!

—g— **Glasbeno-zabavni večer slovenskih učiteljskihnikov v Gorici**. Odkar so v Gorici, se gibljejo slovenski učiteljskišniki, da jih je veselje videti. V "Trgovskem domu" so priredili glasbeno-zabavni večer, ki je uspel v vsakem oziru jako dobro. Na vzporedu je bilo 6. točk, med njimi Auber: Fra Diavolo, ouvertura za orkester, Aljažev moški zbor "Na dan" z baritonskim solom, Schubertovi "Moments Musicaux", Ipavčev moški zbor "Na Presernovem domu" in druge, kar so izvedli učiteljskišniki precizno ob splošnem odobravanju mnogoštevilnega navzočega občinstva. Po vzporedu je bila prosta zabava in ples. Vse se je izvršilo v najlepšem redu. Ves čisti dobiček dobi potrebna "Dijaška kuhinja". Prireditelj je bila res lepa. Vsa čast učiteljski mladini!

—g— **Grof Attems pride v Trst**? O dvornem svetniku grofu Attems, voditelju okrajnega glavarstva v Gorici, govore, da bo imenovan za namestnišvenega podpredsednika v Trstu. Njegov naslednik bi bil sedanji okrajni glavar, namestnišveni svetnik Rebec.

Istrske vesti.

—i— **Otvoritev Družbine šole v Miljskem hribu**. Od Sv. Barbare pišejo: Bil je res slavnosten dan — pravi praznik! Bil je krasen zimski dan predminole nedelje. Že ob 6. uri zjutraj so strelji iz topičev naznanjali nam in sosedom iz bližnje vasi, da se pripravljva važen dogodek, kakršnega še nismo doživeli v Miljskem hribu. Otvorili smo prvo slovensko šolo po zaslugi narodne požrtvovalnosti. Ob 8. uri in pol zjutraj so se zbrali vaščani v bližini šolskega poslopja in postavili visok drog v narodnih barvah, ki naj stoji v spomin na blagoslovljenje slovenske šole. Na drugo so razvesili trobojnico ob streljanju iz topičev. — Došlo je tudi mnogo naših sosedov. Prišla sta deželna poslanca Pangere in Valentič in z njima učitelj iz Sp. Skofije, tov. Bertok. Ob 10. uri se je zbrala šolska mladina pod vodstvom učitelja Kerkoča, ki je z godbo na čelu odšla v cerkev. Po maši smo šli v izprevedu do šolskega poslopja, kjer je g. Martelane izvršil blagoslovljenje. Ob tem činu so stari in mladi rosile oči od presrečne radosti. Po blagoslovljenju je deželni poslanec Valentič izustil krasen govor, v katerem je označal pomen današnjega slavlja. Po govoru je zasvirala godba, ob katere zvokih smo se podali v gostilno Koroščevo, kjer se je slavnost nadaljevala. Popoldne sta stopila na oder posl. Pangere in Valentič, kjer sta proslavljala delovanje družbe Cirila in Metoda in vzpodbujala k ustanovitvi podružnice. Vpisalo se je takoj 64 članov. Slavili smo ta dan z željo, da bi ustanovljena šola dobila skoro vrstnico v našem Hribu, da tudi tu zasije luč narodne omike in zavednosti — luč, ki naj nas dovede do boljše narodne bodočnosti! Cesar nismo uživali mi, naj uživajo naši nasledniki, da se tem laglje otresejo tujinskega jarma, v katerem smo trpeli mi do danes.

Tržaške vesti.

—t— **Slovenski občevalni jezik v Trstu je prijavilo nad sedemdesettisoč oseb**. Seveda so na tržaškem magistratu zaradi tega vsi iz sebe. Magistratovi organi hodijo sedaj okolo Slovencev, rekoč, da nimajo njihovih popisovalnih pol, da morajo torej napraviti pole, ki jih naj podpišejo. Tako bi radi ujeli kolikor le mogoče Slovencev, ki bi jim napisali v pole seveda laški občevalni jezik. Gotovo pa je, da izkažejo mnogo tisoč manj Slovencev v Trstu kot jih je v resnici, če ostane v veljavi od magistratovih organov izvedena "revizija" ter če ne poseže vmes vlada, da pomaga pravici in resnici do veljave.

—t— **Tržaški Srbi** si otvorijo svoj srbski otroški vrtec.

—t— **Slovenski pouk na državnih šolah na Lipskem trgu**. V "Edinosti" čitamo, da je s 1. januarjem prevzel ta pouk za to imenovani redni učitelj. A še danes se niso vsi otroci, obiskujoči te zavode, priglasi k temu pouku. Nekateri pa še nadaljujejo z

obiskovanjem italijanskega pouka. Sicer je dano roditeljem na svobodo, da se odločijo za ta ali oni deželni jezik. Ker se pa ni še nikdar pripetilo, da bi se bil otrok italijanskih staršev prijavil k obisku slovenskega pouka, zakaj pa mora ravno slovenski otrok delati to izjemo? Pa vendar bi našim staršem svetlovali, naj bi se njihovi otroci izpopolnili v materinem jeziku in naj bi se ne zadovoljevali, češ, saj govorimo slovenski doma! To je vse hvale in časti vredno, a istotako potrebno je, da se otrok že v spodnjih razredih utrdi v slovniških pravilih, se nauči govoriti v pravilnem jeziku ter se tako ugotovi v materinščini. To je tem laglje, ker Slovincu ni težko priučiti se tudi drugemu deželnemu jeziku, ki si ga otroci že po občevanju z drugimi prisvajajo toliko, kolikor je potrebno za posredovanje, in se potem, ko so odrasli, še izpopolnijo v njem. Če pa slovenski jezik zanemarjajo v prvi mladosti in se ne vpisujejo v spodnji oddelek, jih potem ni možno sprejemati v višjih razredih, ker se ta pouk deli po posameznih razredih in ne po oddelkih. Tedaj mora deček (deklica) imeti izobrazbe, primerne razredu, ki ga obiskuje — če ne, zaostaja. In ta otrok je čisto v oviro vsemu pouku, pa tudi on sam izgublja veselje, ker ne more napredovati enako drugim in tekmovali z njimi. Kaj je posledica temu? Da tak otrok, ko zapušča šolo, ne zna prav ne enega ne drugega jezika, kar mu je potem v praktičnem življenju neizmerno v škodo. — Zategadelj še enkrat opozarjamo slovenske starše in njihove otroke — če so jih tudi vpisali kakor nemške — naj jih vpišejo k slovenskemu pouku! Sami se morate pobrigati, ker sedaj ni več razrednih učiteljev slovenskih, kakor so bili nekaj, ki so slovenske otroke opozarjali na ta pouk. Če se starši ne bodo sami brigali za slovenski pouk, se gotovo tudi učitelj — tujec ne bo ogreval zanj. Otroci pa tudi ne, ker tem je navadno ljubše, ako jim ni treba k pouku. Ko torej vidimo nenaklonjenost in nerazpoloženje za ta pouk, se morate starši pobrigati, da ne bo vaša deca nečastna izjema spričo otrok italijanske narodnosti, ki vsi obiskujejo pouk v materinem jeziku in z njimi tudi veliko Nemcev, sposobnih za ta pouk. Iz tega razvidite, da je pouk v slovenščini našim otrokom potreben in da jim bo pozneje veliko koristil. Pride gotovo čas, ko vam bodo otroci hvaležni, če ste jih vzgojili njim v prid in domovini na korist.

—t— **Slovenska trgovska šola v Trstu**, ki so jo otvorili brez hrupa in posebnih slovesnosti oktobra minulega leta, je ravnokar zaključila svoj prvi tečaj z dobrim uspehom. Zavod je osnovan na podlagi nižjih ali dvorazrednih trgovskih šol. Sicer so razmere v prvem obmorskem tržišču take, da bi bilo za narodno gospodarstvo ter trgovstvo Slovencev in sploh Jugoslovancev velike važnosti, če bi imeli v Trstu višjo trgovsko šolo ali akademijo; vendar moramo zidati s sredstvi, ki so nam na razpolago, zato pa sigurno in stalnim ozirom na omenjeni višji smoter. Da se je imenovani zavod sploh mogel ustanoviti, gre zasluga Tržaški posojilnici in hranilnici, Trgovsko-obrtni zadrugi v Trstu in pa Jadranski banki. Šola ima letos pripravljeni tečaj in prvi letnik; za prihodnje leto pa se izpopolni z drugim letnikom in otvori večerne tečaje za trgovske in obrtne vajence ter ob potrebi primerne tečaje za že praktično delujoče trgovce. Ker je zavod tako osnovan, da odgovarja trgovskim in obrtnim potrebam tržaškim in s tem jugoslovanskim sploh, zlasti kar se tiče učenja jezikov, in nudijo pristanišče ter velika trgovska in obrtniška podjetja gojencem priliko, da si pridobi poleg teorije tudi praktično znanje o najrazličnejših strokah, ni dvoma, da je mlademu zavodu zasigurana najlepša bodočnost. Saj so ravno tu dani najugodnejši pogoji slovenskemu, jugoslovanskemu trgovskemu naraščanju, da si izpopolni in razširi znanje, ki si ga je že nabral na drugih šolah.

Koroške vesti.

—o— **Imenovanja učiteljev**. V svoji seji dne 27. januarja je imenoval deželni šolski svet za učitelja v Irše Franca Schwarzlerja, premeščeni pa so bili učitelji Franc Klingar iz Brda v Brnco, Ivan Huss iz Pastrice v Sv. Marjeto v Rožni dolini in Ivan Matsehiling iz Karnburga v Brdo.

—o— **Za katče glave**. Koroški deželni odbor bo plačal letos za vsako glavo strupene kače 1 K nagrade. Glave je treba poslati še sveže na občinski urad, ki jih pošlje potem deželnemu odboru v Celovec. Nagrade se izplačajo potem v mesecu decembru.

—o— **Deželna kmetijska šola**. Na posestvu grofa Kristalnika v Srednjih Trušnjah v občini Vajenberg bodo napravili, kakor govorijo, deželno kmetijsko šolo za Spodnje Koroško, ki bi se morala začeti že v jeseni. Vse priprave za ureditev bodo stale okroglo sto in trideset tisoč kron.

Naznanilo.

Poverjenikom in članom "Slovenske šolske Matice" naznanjamo, da dobi vsak društvenik za l. 1910. četrto knjig, in sicer: I. Letopis, X. zv. 2. L. Lavtar: Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli. 3. Vales Alfonz: Ke-